



Katrine Evelyn Jensens 1. maj-tale i Fælledparken

Taler

Katrine Evelyn Jensen
Forbundsformand for
Danmarks
Socialdemokratiske Ungdom
(DSU)

Dato

1. maj 2023

Sted

Fælledparken, København

Vi skal smadre fortællingen om uddannelsestrappen

Vi kender den alle sammen godt. Vi er blevet tudet ørene fulde med den. I skolen, af politikerne, hjemme hos mor og far. “Uddannelsestrappen”. For hvert trin, jo ”højere” uddannelse, jo bedre liv. Første trin er grundskolen, så gymnasiet og til sidst helst universitetet. Trappen er symbolet for den uddannelsesfortælling, som jeg og min generation er blevet fortalt hele vores liv.

Uddannelsestrappen er et udtryk for en gammel socialdemokratisk drøm. At ens børn og børnebørn skal have et bedre liv, end hvad man selv fik. Det kræver, at man tager en længere uddannelse.

Jeg er selv et produkt af fortællingen. Mine bedsteforældre var ufaglærte arbejdere. Min mormor var syerske og hjemmegående husmor, og min morfar var skovarbejder. Begge mine forældre er uddannede pædagoger, og jeg blev selv cand.jur. fra Aarhus Universitet sidste år.

Det var mine forældres største drøm, at jeg skulle gå på gymnasiet og derefter universitetet. Hele mit liv har de pacet mig til at tage de ekstra skridt op ad uddannelsestrappen, end hvad de selv gjorde. For jeg skulle jo have en “bedre” uddannelse end dem. Det tror jeg, at mange fra min generation kan nikke genkendende til.

Men fortællingen er ikke sand. Derfor er mit ærinde i dag at smadre trappen og den fortælling, som den symboliserer.

For fortællingen om trappen har desværre skabt ufrihed for min generation og store samfundsudfordringer, hvor vi i dag mangler op mod 100.000 faglærte og tusindvis af sygeplejersker, lærere, pædagoger og mange andre.

Måske bliver du provokeret af, at jeg kalder uddannelsestrappen for ufri. For hele ideen med den var jo at frigøre den næste generation, og give dem et endnu bedre liv med flere muligheder.

Desværre har fortællingen ført til et snævert dannelsesbegreb, hvor vi forbinder de boglige færdigheder med noget fint og vigtigt, mens de praktiske færdigheder bliver nedprioriteret.

Det betyder, at folkeskolen i dag er blevet alt for akademisk og boglig. Den sociale mobilitet er gået i stå – lige så mange børn af ufaglærte bliver selv ufaglærte i dag som for 40 år siden. Vi formår ikke at løfte dem, som virkelig har brug for det. Samtidig retter vi enøjlet fokus mod gymnasiet og universitetet. Ja, folkeskolen er nærmest blevet en mini-STX. Det går ikke.

For det resulterer i uddannelsessnobberi og ufrihed. Vores samfund er gennemsyret af uddannelsessnobberi. Både kulturelt og strukturelt.

Vidste du, at universiteterne får hele 53 pct. af de samlede udgifter, som vi bruger på vores videregående uddannelser? Erhvervsuddannelserne får kun ca. 8 pct.

Universiteterne er i årtier blevet forfordelt, mens investeringer i erhvervsuddannelserne er udeblevet. Vi har heldigvis erhvervsuddannelser i verdensklasse. Det kræver et virkelig godt hoved at blive industritekniker, smed eller elektriker i dag. Men skolerne er slidte, maskinerne forældet og værktøjet i stykker mange steder. Det er ikke rimeligt.

Samtidig skal tusindvis af unge hver dag forsvare deres uddannelsesvalg. ”Skal du bare læse til pædagog?”, ”Du må ikke spille dit snit – du skal tage en universitetsuddannelse!”, eller ”Man kan altid blive faglært”.

Kulturelle normer som disse skaber enorm ufrihed. For hvad er konsekvensen af, at man ”ikke må spille sit snit”? Må lægedatteren aldrig blive lærer, for så uddanner hun sig ”nedad”? Er det ikke lige så fint at blive elektriker som

ingeniør? Med den tankegang kan mine egne børn kun lykkes i livet ved at blive forskere. For det er det eneste trin på uddannelsestrappen, som jeg selv ”mangler”. Det er helt absurd at tænke sådan.

Måske var fortællingen om uddannelsestrappen sand engang. Men ikke i dag.

Der er ikke nogen nævneværdig forskel på den gennemsnitlige levetid for en faglært eller en akademiker. Heller ikke på forventet livsindkomst. En elektriker kan se frem til en livsindkomst på 18,3 mio. kr., mens en akademiker inden for humaniora har en forventet livsindkomst på 19,6 mio. kr. Hver 10. faglærte er leder eller selvstændig erhvervsdrivende. Med andre ord: Et svendebrev er etlige så godt frihedsbrev som en studentereksamen.

Helt anderledes ser det ud, hvis man ser forskellen mellem ufaglærte og uddannede. Ufaglærtes forventede levetid er 7 år kortere end akademikernes. Ufaglærte kan se frem til en gennemsnitlig livsindkomst på kun 13 mio. kr., og de er som gruppe overrepræsenteret i statistikkerne over det dårlige liv – livsstilssygdomme, stress og førtidspension mv.. Det er altså her, at den virkelige forskel er. Mellem om man overhovedet får et uddannelsesbevis eller ej. Ikke mellem uddannelser.

Derfor er vi nødt til at smadre uddannelsestrappen og skabe en ny fortælling.

Jeg foreslår, at vi skaber en ny fortælling, hvor vi erstatter uddannelsestrappen med uddannelsesstier. Lige gyldigt, hvilken uddannelsessti du vælger, vil der være udsigt til et hav af muligheder både for efteruddannelse og sporskifte. Udsigt til et godt liv med kærester, ferier, sundhed og en værdig alderdom. Den eneste sti med humpler og ringe udsigt er stien som ufaglært.

Hvis næste generation skal opleve et fuldstændigt frit uddannelsesvalg, må fortællingen om uddannelsestrappen lade livet.

Rigtig god 1. maj!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

1. maj-tale

Relateret

Katrine Evelyn Jensens 1. maj-tale på Arbejdermuseet

1. maj 2023

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/katrine-evelyn-jensens-1-maj-tale-i-faelledparken>